

7 / 168 / 10080

ד

Paršat Ki Tisa
17. adar I 5768
začátek šabatu: 17:13
konec šabatu: 18:21

třilin 5:53 | východ slunce 6:58 | šma 8:37 | první mincha 12:42 | škia 17:32 | hvězdy 18:05

Ki Tisa v číslech

21. paraša v Tóře (z 54) a 9. v knize Šmot velmi dlouhá paraša - osmá v pořadí dle délky obsahuje 14 „paršiot“, 10 otevřených, 4 zavřené skládá se z 139 vět, 2002 slov a 7424 písmen obsahuje 9 micvot – čtyři příkazy a pět zákazů

Zajímavost paraši

V paršat Ki Tisa se dočítáme o příkazu dodržovat šabat. A to hned třikrát v jednom odstavci: ET ŠABTOTAJ TIŠMORU... UŠMARTEM ET HAŠABAT..., VE ŠAMRU BNEJ JISRAEL ET HAŠABAT ... neboli Dodržujte mé šabaty... dodržujte šabat ... synové Izraele budou dodržovat šabat (2M 31:14-16).

Toto trojnásobné opakování nás musí vést k otázce: „Proč Tóra tento příkaz takto opakuje a zdůrazňuje?!“

Rav Šimšon Rafael Hirš srovnává výroky o dodržování (hlídání, ŠMIRA) šabatu s pravidly, kterými židovské právo svazuje hlídače (ŠOMER) svěřeného majetku.

Platí, že každý hlídač je odpovědný ve třech oblastech: ŠLICHTUT JAD, AVEDA a PEŠIJA. Český řečeno, nesmí hlídač na svěřený majetek vztáhnout ruku, nesmí ho ztratit a ani ho nesmí nijak poškodit.

Tak ani my, „hlídači šabatu“, nejenže nesmíme na šabat zapomenout, my ani nesmíme zneužít pravého smyslu šabatu a dokonce máme příkaz chránit jeho svatý (sváteční) charakter.

Alijot v kostce

Kohen: Příkaz každoročně vybrat od každého muže staršího dvaceti let půlšekel. První výběr sloužil i k zjištění počtu boj schopných mužů. Z půlšekelu se financoval provoz Miškanu a Chrámu. V dalších letech půlšekel mohly a nemusely dávat i ženy. Dnes se symbolický *půlšekel* tradičně vybírá před čtením Megily. | Zhotovení KIJORu – umývadla a povinnost rituálního mytí rukou a nohou kněží. (Dnes máme pouze povinnost umývat ruce před jídlem chleba.) | Olej zasvěcení. | Směs vonných bylin – KETORET. | Výběr Becalela a Ohaliva jako předáků stavby Miškanu. | Zákaz práce na šabat.

Levi: Celý příběh hříchu zlatého telete.

Šliši: Mošeho prosby o omilostnění lidu.

Revií: Boží odpuštění.

Chamiši: 13 vlastností Boží milosti.

Šiši: Zákaz modloslužby, poutní svátky.

Švií: Příkaz sepsat Tóru, Moše tráví dalších 40 dní na Sinaji.

Haftara (1. Královská 18:1-39): Střet proroka Elijahu s baalovými proroky na hoře Karmel.

Vyzkoušejte se

Klíčové pojmy z této paraši jsou začarovány do obrázků.

Vaším úkolem je rozkrýt jednotlivá slova.

Dvar Tora

ELOHEJ MASECHA LO TAASE LACH...

V paršat Ki Tisa se dočítáme o zákazu zhotovit si modly. Doslova: „Neuděláš si odlitých bohů. (Šmot 34:17) Chasidský rabi Menachem Mendel z Kotsku tento příkaz vysvětloval takto: „Neměj přehnaně rigidní představy o Bohu, protože tím Ho proměníš v modlu.“

Rav Sacks: Covenant and Conversation

Tóra popisuje stavbu Miškanu do neuvěřitelných detailů. A navíc celé téma dvakrát opakuje. Nejdřív jako Božský příkaz, poté jako jeho lidské provedení v praxi. V obou případech souvisí téma stavby Miškanu s příkazem šabat, což má své halachické a teologické dopady.

Za prvé se učíme, že ani Miškan nelze stavět na šabat. Dále naše tradice odvozuje výčet třiceti devíti na šabat zakázaných prací (MELACHOT) z činností potřebných ke stavbě Miškanu.

Na více duchovní úrovni je svatyně (MIŠKAN) lidmi nastaveným zrcadlem, ve kterém se odráží Božské stvoření světa. Vždyť jako bylo stvoření světa završeno šabatem, tak je tomu i v případě veškerého lidského konání, včetně stavby svatyně. Přesto je mezi Božským příkazem a lidskou realizací možné objevit jeden zásadní rozdíl. Tóra ho naznačuje právě příkazy o dodržování šabat. V prvním případě je zmínka o šabat na konci celé kapitoly, v druhém případě na jejím začátku.

Talmud (v traktátu Šabat 69b) pokládá tuto otázku: „Co má dělat člověk, který žije v izolaci od lidí do té míry, že ztratí pojem o čase? Kdy má slavít (dodržovat) šabat?“ Rav Huna se domnívá, že v takovém případě musí počítat šest dní a ze sedmého si učinit šabat. Rav Chija se domnívá, že by měl nejprve oslavit šabat, a pak začít počítat šest všedních dní.

Co stojí v pozadí sporu učenců? Jeden se dovolává stvoření světa, druhý se na totéž dívá pohledem Adama, prvního člověka, který také nejdřív oslavil šabat, a pak mu začalo šest dní práce. První je Božský, druhý lidský pohled na totéž. Záleží jen na perspektivě. (Nyní již možná chápeme, proč při Božském příkazu o stavbě Miškanu byl šabat zmíněn na konci, ale při Mošeho interpretaci na začátku celého díla.)

Za tímto paradoxem jistě leží cosi hlubšího a podstatnějšího. V Božském případě není žádné prodlevy mezi úmyslem a realizací. Bůh hovoří a Jeho slovo tvoří. Jak napsal prorok Ješajahu (46:10): „Od počátku oznamuji, co se v budoucnu stane, od pradávna, co se ještě nestalo. Pravím: Moje rozhodnutí platí a co se mi líbí, uskutečním.“ Jinými slovy: Bůh ví, jak věci dopadnou, my lidé ne. Často nejsme na začátku procesu schopni dohlédnout konce. Ani největší ze spisovatelů nemůže na začátku vědět, jaké detaily do příběhu vloží. Taktéž skladatel a malíř. Žádný umělec. Tvůrčí proces je úzce spojen s rizikem. A ještě výrazněji to platí o historii lidstva jako celku. Zákon o „nechtěných souvislostech“ nás učí, že revoluce málokdy dopadnou tak, jak byly naplánované. Proklamovaná pomoc zbědovaným často

vede k pravému opaku. Hayek hovoří o šílené aroganci, se kterou se k nevyhnutelnému pádu řítí veškeré sociální inženýrství neboli představa, že lze předem naplánovat lidské chování. Co s tím naděláme?

Jednou možností je nechat věci volně plynout, tedy jakási forma rezignace, což je ovšem koncept judaismu zcela cizí. (Naši učenci říkají, že všechny pasáže Tóry uvozené *ledabylym* výrazem „A stalo se“ končí tragédií.) Druhou možností – a pokud je mi známo, exklusivně židovskou – je odhalení konce na samém počátku. To je také hlavním smyslem šabat. Šabat není jen obyčejným dnem odpočinku, šabat je ochutnávkou masiášské doby „konce historie“. Během šabat zažíváme ztracenou idylu rajské zahrady. Nejsme nuceni konat, jsme sami sebou. Neměníme svět, slavíme jeho Božskou podobu. Nesmíme nakazovat práci jiným, dokonce ani zvířatům. Bohatí i chudí prožívají šabat se stejnou důstojností a svobodou. Nikdy nikdo nedokázal realizovat žádnou utopii (a mimochodem, samo slovo utopie znamená „nikde“), s jedinou výjimkou „budoucího světa“, který si každý týden nacvičujeme. Šabat je generální zkouškou na život v mesiášské době, na život v ideální společnosti, ve které ještě nežijeme, ale o níž víme, že k ní směřujeme. Víme to, protože jsme si vše už jednou, na samém začátku, zažili.

Teprve nyní si můžeme plně uvědomit význam stavby Miškanu. V pustině, dlouho před přechodem řeky Jordán, přikázal Bůh Židům zbudovat symbolickou miniaturu světa s pečlivě vybranými detaily, tak jako je celý vesmír místem s detailně vyváženým řádem. Stavba Miškanu byla prototypem tvorby společnosti. Tak jako se měl Miškan stát pozemským *příbytkem* pro Boha, tak se jím měla stát lidská společnost, pokud by Židé ctili Božské příkazy. Společnost, která by měla dospět k harmonii, kterou jsme my, ve světě plném dřiny, sporů a střetů, nemohli zažít.

Bůh chtěl, abychom věděli, k čemu směřujeme, chtěl, abychom se na nastoupené cestě divočinou časů neztratili. Proto, když došlo k realizaci stavby Miškanu, začínalo se šabatem, ačkoliv skutečný „šabat lidské historie“ nastane až v závěru dní.

Bůh nám již na začátku poodhalil konec – zasloužený odpočinek, který následuje po namáhavé práci, mír, který prostoupí celým stvořením. Jen ten, kdo ví, kam míří, dorazí do cíle. A na rychlosti při tom nezáleží.

Vybráno z webových stránek www.chief Rabbi.org, kráceno.